

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ ТА БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ

УДК 343.97

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2019.3.07>

ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ ЛУГОВИЙ,

Національний університет «Одеська юридична академія» (аспірант);

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6643-1765>,

e-mail: luhoviyoleh@ukr.net

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕЙДЕРСЬКИМ ЗАХОПЛЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізовано стан наукового розроблення криміналістичної класифікації злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств, з метою доведення необхідності проведення подальших досліджень з урахуванням змін чинного законодавства, а також сучасних умов. Запропоновано поділяти вказані злочини залежно від кримінально-правових критеріїв, мети вчинення злочинів, а також окремих елементів їх криміналістичної характеристики. Зроблено висновок проте, що запропоновані підстави криміналістичної класифікації цих злочинів не є вичерпними та обумовлюють необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Ключові слова: криміналістична класифікація; злочини, пов'язані з рейдерським захопленням підприємств; рейдерство.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Аналіз економічної ситуації в Україні свідчить про необхідність створення сприятливих умов для розвитку підприємницького середовища. Однією з перешкод на цьому шляху є відсутність діючої стійкої системи взаємовідносин суб'єктів підприємницької діяльності, яка б взагалі виключила можливість рейдерських захоплень підприємств та інших форм недружніх поглинань.

Як свідчить аналіз матеріалів слідчої та судової практики, задля здійснення рейдерських захоплень підприємств злочинці вдаються до вчинення різних видів злочинів та форм злочинної діяльності, що потребує їх окремого дослідження та систематизування.

Стан дослідження проблеми

Поняття «класифікація злочинів» достатньо широко використовується в кримінальному праві, кримінології, кримінальному процесі, судовій статистиці, інших галузях права та юридичної науки, а також у правозастосовній практиці.

Класифікацію як метод наукового пізнання можна розглядати як процес і результат застосування типологічного методу, що дозволяє розділити множинність об'єктів на підмножини (підкласи) за певними ознаками.

Наукова класифікація допомагає розкрити сутність досліджуваних об'єктів, повніше і точніше виділити й оцінити їх властивості, зв'язки і відносини, сприяє систематизації знань, понятійного апарату, служить базою для подальшого розроблення теорій і положень у тій чи іншій науковій галузі [1, с. 28].

Що стосується власне криміналістичної класифікації, у найзагальнішому вигляді це засіб упорядкування окремих категорій злочинів за їх криміналістично значущими ознаками [2, с. 162].

Класифікувати окремі категорії злочинів, пов'язаних з рейдерством, або з протидією законній господарській діяльності, намагалися вітчизняні та закордонні фахівці з економіки, права та інших наук, а саме: О. А. Бурбело, З. С. Варналій, М. Д. Василенко, П. Т. Гега, В. А. Герасименко, Б. М. Грек, З. Б. Живко, Г. В. Козаченко, В. В. Константинов, О. Є. Користін, І. І. Мазур, Я. В. Монастирський, М. Ф. Мусаелян, В. В. Ніколайченко, Ю. С. Погорелов, В. А. Пустовіт, С. С. Титаренко, Ю. А. Хатнюк, С. С. Чернявський. Однак запропоновані класифікації, на наш погляд, не враховують сучасних умов та мають загальний, економічний або кримінально-правовий характер, тому визначення складових криміналістичної класифікації злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням

підприємств, є актуальним та потребує наукового дослідження.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення поняття та значення криміналістичної класифікації злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств. Задля досягнення означеної мети поставлено наступні *завдання*: проаналізувати існуючі наукові думки щодо необхідності та сутності класифікації проявів злочинної діяльності, пов'язаної з рейдерським захопленням підприємств; систематизувати та запропонувати окремі підстави для подальшої криміналістичної класифікації зазначеної категорії злочинів.

Наукова новизна дослідження. У статті з урахуванням сучасних умов здійснення підприємницької діяльності проаналізовано наявні у науковій літературі точки зору щодо класифікації проявів рейдерства в Україні та запропоновано підстави для криміналістичної класифікації злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств.

Виклад основного матеріалу

Як слушно зазначається у криміналістичній літературі, криміналістична класифікація злочинів органічно входить у структуру криміналістичної методики, адже без логічно обґрунтованої класифікації злочинів вибудувати систему окремих криміналістичних методик неможливо [3, с. 337]. Саме класифікація на підставі криміналістичних критеріїв дозволяє конкретизувати коло обставин, окреслених предметом доказування, визначити типовий перелік проміжних (допоміжних) фактів, а також оптимальну послідовність і засоби їх встановлення [4, с. 22].

Дану позицію підтримує і В. В. Тіщенко, який зазначає, що криміналістична класифікація злочинів дозволяє провести багатосторонній аналіз виділених категорій злочинів, синтезувати їх криміналістично значущі властивості й надати відповідні криміналістичні характеристики таким категоріям злочинів. На думку автора, криміналістична класифікація злочинів надає можливість розробляти різного рівня методики розслідування: міжвидові, видові, групові та позавидові, що дозволяє успішно їх застосовувати у відповідних слідчих ситуаціях [1, с. 44].

Перш ніж зосередити увагу на питаннях розподілу злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств за криміналістично значущими властивостями, слід окреслити коло таких діянь з урахуванням положень

кримінального законодавства та позицій науковців.

Чинне вітчизняне кримінальне законодавство не оперує категоріями «рейдерство» або «злочини, пов'язані з рейдерським захопленням підприємств». Так само у Кримінальному кодексі України відсутній окремий розділ, який містив би перелік кримінально караних діянь у цій сфері. Норми, що передбачають кримінальну відповідальність за ті чи інші дії, якими супроводжується рейдерське захоплення підприємств, розосереджені між різними розділами Особливої частини Кодексу, і при конструюванні їх складів законодавець (напевне, за виключенням диспозиції ст. 206² КК України) не використовував формулювання, що вказують на вчинення саме рейдерського захоплення підприємств.

Немає єдності в означеному питанні і серед науковців – вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузях криміналістики, кримінології, кримінального та інших галузей права, а також серед представників економічної науки, хоча ними і запропоновано ряд підходів до класифікації рейдерських проявів.

Найбільш популярним і найчастіше вживаним є підхід, відповідно до якого весь масив діянь, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств, становлять так звані «біле», «сіре» та «чорне» рейдерство. Як зазначається прихильниками цієї позиції, «білі» рейдери діють виключно відповідно до вимог закону, використовуючи у своїх інтересах різні правові неузгодженості. «Сірі» рейдери вже вчиняють певні незаконні дії із захоплення підприємств: підробляють і використовують підроблені документи, підкупають компанії-реєстратори, державних чиновників, правоохоронців та суддів. Нарешті, «чорні» рейдери є найбільш агресивними і небезпечними, використовують протиправні силові методи для захоплення бізнесу [5, с. 63–64; 6, с. 13; 7, с. 98–99; 8, с. 39; 9, с. 32–33].

Інші автори, не заперечуючи проти самої можливості виділення «білого», «сірого» та «чорного» рейдерства, більш точним вважають підхід, згідно з яким так зване «сіре» рейдерство супроводжується технологіями, які самі по собі не є злочинними, однак на окремих етапах можуть включати в себе вчинення певних кримінально караних діянь. Такий вид рейдерства пропонується називати «напівзаконним» [10, с. 31]. У свою чергу, на думку цих авторів, «чорне» рейдерство більш доцільно визначити як таке, що завжди пов'язане з використанням явно незаконних методів захоплення і захопленням об'єктів чужої власності,

а також застосуванням силової атаки і нерідко фізичного насильства стосовно власника майна [10, с. 31].

Залежно від наявності силових, насильницьких методів деякі дослідники «чорне» рейдерство поділяють на дві підгрупи: просте і кваліфіковане (складовою останнього неодмінно є наступне силове захоплення власності) [11, с. 39].

Також у науковій літературі запропоновано поділ рейдерства на «легальне» та «нелегальне». До останнього, у свою чергу, відносять недружнє (заволодіння власністю або землею) та силове (силове захоплення підприємств, майна квартир, фінансових активів, а також захоплення контролю над суб'єктами господарської діяльності) [12, с. 85].

Слід зазначити, що подібні класифікації наводяться не лише у спеціальній юридичній літературі, а й у популярних, публіцистичних джерелах, матеріалах журналістських розслідувань, повідомленнях засобів масової інформації. Звичайно, для цілей роботи такі класифікації не можуть бути прийняті беззастережно, оскільки викреслене у них так зване «біле рейдерство» власне рейдерством у вітчизняному розумінні не є, а належить, як вже зазначалося, до розповсюдженого на Заході легального недружнього поглинання, яке у нашій країні поки що не набуло поширення. Терміни «законне» та «напівзаконне» рейдерство, на наш погляд, також видаються дещо штучними і в основу правової класифікації не можуть бути покладені.

За економічними ознаками, у тому числі за характеристиками сегменту ринку, де діють підприємство-мета («жертва») і підприємство-агресор дослідники виділяють: 1) горизонтальне, метою якого є створення інтегрованої структури підприємств зі схожими видами діяльності. Зазвичай такі захоплення відбуваються між підприємствами, що працюють на одному сегменті ринку (в одній галузі) та спеціалізуються на виробництві подібної продукції або наданні подібних послуг. Такі захоплення призводять до витіснення з ринку конкурентів; 2) вертикальне, метою якого є створення інтегрованої структури підприємств з різними рівнями технологічних переділів; 3) споріднене (концентричне), яке визначається як захоплення підприємств, подібних за природою і діями. При цих захопленнях підприємство-агресор і підприємство-мета пов'язані між собою базовою технологією, виробничим процесом або через ринкову нішу; 4) конгломеративне, в якому захоплюється підприємство, що ніяким чином не стикається з діяльністю

підприємства-агресора як на сегменті ринку, так і у виробничо-постачальницьких зв'язках. У таких випадках підприємство-агресор зазвичай переслідує мету диверсифікації своєї діяльності [13, с. 53–54].

За масштабами дії рейдерських структур В. Фатєєва виділяє рейдерство: 1) у сфері малого бізнесу; 2) професійні рейдерські організації, якими можуть бути фінансові установи, інвестиційні компанії; 3) «олігархічне» рейдерство, за яким стоїть держава [14, с. 46].

І. А. Дмитрієв та В. Ю. Нестеренко, наводячи ієрархію рейдерських структур, за ступенем організованості та забезпеченості ресурсами виділяють рейдерство трьох рівнів: 1) вищого рівня (фінансово-промислові групи), якому притаманні наявність надзвичайно великої кількості інструментів захоплення підприємств, головним з яких є можливість використання державного адміністративного ресурсу. Результативність захоплень, що вчиняються ними, є надзвичайно високою, і ефективно протистояти ним спроможні лише підприємства з подібною масштабністю впливу та діяльності; 2) середнього рівня – це інвестиційні компанії та професійні компанії-рейдери. На думку авторів, принципова відмінність між цими двома групами суб'єктів полягає у тому, що професійні рейдери працюють на замовлення від інших компаній, тоді як інвестиційні захоплюють підприємства за власні кошти з метою отримання доходу від ефективного розміщення інвестицій; 3) нижній рівень – невеликі та починаючі рейдери, а також рейдери-любители. До них автори відносять компанії, для яких захоплення підприємств не є основним видом діяльності, і найчастіше це компанії, які за допомогою захоплення прагнуть позбутися захоплення підприємств-конкурентів [15, с. 11–12].

Рейдерів поділяють за характером використання незаконних і неринкових методів захоплення власності; розрізняють за колективністю дій (одиначки, взаємопов'язані групи рейдерів); за суб'єктами (приватне та державне рейдерство); за напрямками (інвестиційне та ліквідаційне); за технологіями (домінування силових методів або корпоративних технологій) [16, с. 33].

Деякі вчені як окремі види рейдерства виділяють так зване «банківське» рейдерство, коли банки, використовуючи різноманітні способи тиску на позичальників, перехоплюють права на їх активи, підприємства, власність [10, с. 31–32].

Що стосується визначення конкретних складів злочинів, що вчиняються під час

рейдерських захоплень підприємств, то одне з перших намагань окреслити коло таких діянь зроблено учасниками парламентських слухань, що відбулись за участю Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності та Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств (2008 р.). Без наведення власне класифікації до злочинів цієї категорії віднесено шістьдесят один склад, серед яких, поряд із власне господарськими злочинами та злочинами у сфері службової діяльності, зокрема, побої і мордування (ст. 126 КК України), захоплення заручників (ст. 147), хуліганство (ст. 296), притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372) та ін. (усього шістьдесят один склад злочину) [17, с. 166–185].

Інший погляд на систему злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням суб'єктів господарювання, запропоновано С. С. Титаренком. Відповідні посягання автором розподілено на дві групи: 1) злочини, передбачені ст. 205¹, 206 та 206² КК України, безпосереднім об'єктом яких виступають правовідносини у сфері захисту суб'єктів господарювання від протиправного захоплення; 2) злочини, внаслідок вчинення яких правовідносини у сфері захисту суб'єктів господарювання виступають додатковим факультативним об'єктом: вимагання, шахрайство, доведення до банкрутства, підроблення документів, зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги та ін. (усього вченим наведено дванадцять складів, при цьому перелік не є вичерпним) [18, с. 73].

Автори збірника «Розкриття та розслідування злочинів слідчими та оперативними працівниками органів внутрішніх справ» розподіляють злочини, пов'язані з рейдерським захопленням підприємств, за наступними групами: 1) злочини, спрямовані на порушення прав законних власників і захоплення підприємств шляхом застосування насильства; 2) злочини, спрямовані на порушення прав законних власників і захоплення підприємств шляхом обману; 3) злочинні дії, пов'язані з протиправною (корупційною) діяльністю службових осіб [19, с. 112–115]. Цими ж авторами зазначається, що злочинна діяльність, пов'язана з неправомірним захопленням підприємств, складається з цілої низки об'єднаних єдиним злочинним наміром суспільно небезпечних діянь: службових злочинів, господарських злочинів, злочинів проти правосуддя [19, с. 118]. Загалом авторами запропоновано вважати пов'язаними з рейдерським захоп-

ленням підприємств двадцять два склади злочинів, розосереджених між різними розділами Особливої частини КК України.

Аналіз вищенаведених позицій свідчить про відсутність у сучасній кримінально-правовій, криміналістичній та кримінологічній науці будь-якого єдиного підходу як до визначення кола злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств, так і до їх систематизації за криміналістично значущими ознаками.

Така розбіжність позицій науковців має своє об'єктивне пояснення. Аналіз сутнісних сторін рейдерства як сучасного економічного та правового феномену свідчить, що сформулювати вичерпний перелік складів злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств, фактично неможливо. Дії, що становлять об'єктивну сторону діянь, якими супроводжується захоплення підприємства або його активів, можуть бути вкрай різноманітними і охоплюватись складами зовсім різних злочинів.

Що стосується власне розподілу злочинів для розроблення окремої криміналістичної методики їх розслідування, обґрунтованим є використання не лише суто криміналістичних, а й кримінально-правових критеріїв. Як зазначається в літературі, «чиста» криміналістична класифікація злочинів існувати не може, оскільки в неї так чи інакше включаються сегменти кримінально-правової класифікації, а ознаки, що характеризують злочини з кримінально-правової точки зору, використовуються як підстави для побудови криміналістичної класифікації [20, с. 126–127]. Як справедливо вказує Б. В. Щур, саме розумне поєднання кримінально-правових та криміналістичних критеріїв повинно бути покладено в основу розроблення методики розслідування окремих злочинів [3, с. 341].

Важливим кримінально-правовим критерієм класифікації злочинів у даній сфері є форма вини, мотив та мета злочину. Рейдерські захоплення є злочинами умисними та вчинюваними з корисливих мотивів.

Слід зазначити, що низка дослідників [17, с. 181; 19, с. 115 та ін.] відносить до кола діянь, що спрямовані на рейдерське захоплення підприємств, службову недбалість (ст. 367 КК України), тобто злочин, який може вчинятися лише з необережності. Однак з цією позицією не можна погодитись, оскільки рейдерство завжди має на меті захоплення контролю над управлінням підприємства або його активів, а відтак проявляється у вчиненні саме умисних кримінально протиправних дій.

Так само не можна погодитись з висловленою в науковій літературі думкою, що мотивом рейдерських дій можуть виступати як корисливі спонукання, так і будь-які інші – особиста ворожість, помста або навіть хуліганські мотиви [21, с. 134].

Що ж стосується мети вчинення злочину, то за цим критерієм рейдерські захоплення підприємств доцільно поділити на такі, що вчиняються з метою: зміни власника підприємства; взяття під контроль управління підприємством; захоплення корпоративних прав; захоплення майна та інших активів підприємства; отримання контролю над наявними у захопленого підприємства налагодженими комерційними зв'язками, товарними знаками; порушення роботи підприємства, його зупинки або ліквідації як конкурента (незалежно від цінності його активів).

За кримінально-правовими критеріями (наявність або відсутність кваліфікуючих та пом'якшуючих обставин) злочини, пов'язані з рейдерським захопленням підприємств, поділяються на: 1) рейдерські злочини без кваліфікуючих обставин; 2) рейдерські злочини з кваліфікуючими обставинами.

Попри безумовну значущість класифікації злочинів за кримінально-правовими підставами, її недостатньо для визначення науково обґрунтованої методики розслідування, оскі-

льки кримінально-правові ознаки неспроможні забезпечити врахування усіх тих особливостей злочинних діянь, які мають значення для виявлення та розкриття злочинів.

Висновок

Як зазначається в спеціальній літературі, самостійним критерієм криміналістичної класифікації може виступати фактично кожен з елементів криміналістичної характеристики злочинів. До таких критеріїв зазвичай належать спосіб вчинення злочину (має найважливіше значення), обстановка, знаряддя, засоби, місце вчинення злочину, його наслідки, безпосередній предмет злочинного посягання, умови його охорони від посягання, особистість злочинця і спосіб його поведінки до і після вчинення злочину (у тому числі наявність чи відсутність злочинного досвіду), особистість потерпілого і дані, що його характеризують, способи приховання слідів злочину і особи, що його вчинила [4, с. 22–24].

Запропоновані підстави криміналістичної класифікації злочинів, пов'язаних з рейдерським захопленням підприємств, не є вичерпними, що обумовлює необхідність подальшого дослідження у цьому напрямі з метою подальшого вдосконалення методики розслідування зазначеної категорії злочинів.

Список бібліографічних посилань

1. Тіщенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : монографія. Одеса : Фенікс, 2007. 260 с.
2. Журавель В. Криміналістична класифікація злочинів: засади формування та механізм застосування. *Вісник Академії правових наук України*. 2002. № 3 (30). С. 160–166.
3. Щур Б. В. Криміналістична класифікація злочинів: співвідношення із суміжними поняттями. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2010. Вип. 2. С. 337–344.
4. Танасевич В. Г., Образцов В. А. Методика расследования и криминалистическая классификация преступлений. *Криминалистические характеристики в методике расследования преступлений*. 1978. Вып. 69. С. 19–25.
5. Чунаєв О. Аналіз рейдерства в Україні: неупереджений погляд. *Народний депутат*. 2009. № 1–2. С. 62–67.
6. Живко З. Б. Рейдерство в Украине: социально-экономический аспект : монографія. Львов : Лига-Прес, 2012. 304 с.
7. Василенко М. Д. Рейдерство: загроза та шляхи подолання (економіко-правовий аналіз). *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Т. 16. С. 96–104.
8. Грек Б. М. Про окремі аспекти протиправного перерозподілу власності в Україні. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 10 (98). С. 38–44.
9. Хатнюк Ю. А. Органи внутрішніх справ у боротьбі з рейдерством в Україні (адміністративно-правовий аспект) : монографія. Львів : Галицька видавнича спілка, 2013. 195 с.
10. Мусаелян М. Ф. Рейдерство: понятие, виды и пути противодействия. *Журнал российского права*. 2010. № 11. С. 29–40.
11. Константинов В. В. Рейдерство – не мошенничество. *Законность*. 2008. № 11. С. 38–43.
12. Герасименко В. А. Рейдерство – преступление или преступность. *Ученые записки Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки*. 2015. Т. 1 (67), № 3. С. 79–90.

13. Бурбело О. А., Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С., Бурбело С. О. Рейдерство: витоки, процедури, способи запобігання : монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. 184 с.
14. Спасибо-Фатєєва І. В. Рейдерство: розуміння, види, небезпека та способи боротьби. *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 4. С. 46–53.
15. Дмитрієв І. А., Нестеренко В. Ю. Управління ризиком рейдерського захоплення підприємства : монографія. Харків : ХНАДУ, 2011. 164 с.
16. Гега П. Т., Пустовіт В. А. Сутність протиправного перерозподілу та відчуження власності в Україні (рейдерство). *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 1 (29). С. 29–36.
17. Шляхи подолання рейдерства: удосконалення законодавства та посилення реагування правоохоронних органів на протиправні дії його організаторів і виконавців : матеріали комітет. слухань, провед. 17 верес. 2008 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, Міжвідомча комісія з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств. Київ, 2008. 196 с.
18. Титаренко С. С. Кримінальна відповідальність за протиправне захоплення суб'єктів господарювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2018. 262 с.
19. Чернявський С. С., Користін О. Є., Монастирський Я. В. Поняття та сутність рейдерства. Стан і перспективи поширення цього явища в Україні // Розкриття та розслідування злочинів слідчими та оперативними працівниками органів внутрішніх справ : зб. метод. рек. / за ред. П. В. Коляди. Київ : УВПД ГШ МВС України, 2010. С. 96–143.
20. Николайченко В. В. Криминалистическая классификация преступлений. *Вестник Саратовской государственной академии права*. 2006. № 6952. С. 125–127.
21. Варналій З. С., Мазур І. І. Рейдерство в Україні: передумови та шляхи подолання. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 2 (3). С. 129–136.

Надійшла до редколегії 12.09.2019

ЛУГОВОЙ О. Н. ПОНЯТИЕ И ЗНАЧЕНИЕ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОЙ КЛАССИФИКАЦИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С РЕЙДЕРСКИМ ЗАХВАТОМ ПРЕДПРИЯТИЙ

Проанализировано состояние научной разработки криминалистической классификации преступлений, связанных с рейдерским захватом предприятий, с целью доказывания необходимости проведения дальнейших исследований с учетом изменений действующего законодательства, а также современных условий. Предложено разделять указанные преступления в зависимости от уголовно-правовых критериев, цели совершения преступлений, а также отдельных элементов их криминалистической характеристики. Сделан вывод о том, что предложенные основания криминалистической классификации этих преступлений не являются исчерпывающими и обуславливают необходимость дальнейших исследований в этом направлении.

Ключевые слова: криминалистическая классификация; преступления, связанные с рейдерским захватом предприятий; рейдерство.

LUHOVYI O. M. CONCEPT AND SIGNIFICANCE OF CRIMINALISTICS CLASSIFICATION OF CRIMES RELATED TO PROXY BATTLE

The author of the article has analyzed the state of scientific development of criminalistics classification of crimes related to proxy battle in order to prove the need for further research taking into account amendments in the current legislation, as well as current conditions.

Special attention has been paid to the fact that the current criminal law in Ukraine does not handle the categories of “raidership” or “crimes related to proxy battle”; besides, the Criminal Code of Ukraine does not contain the separate Section that would include the list of criminal offenses in this area, and the norms that provide criminal liability for certain actions accompanied by proxy battle, are dispersed between different Sections of the Special Part of the Code. The legislator while constructing their corpus delicti (perhaps, with the exception of the disposition of the Art. 206² of the Criminal Code of Ukraine) did not use wording indicating the commission of proxy battle. This has resulted in the lack of the unity among scholars – national and international experts specialized in criminalistics, criminology, criminal and other branches of law within the stated issue, as well as among representatives of economic science, although they offered certain approaches to the classification of raidership manifestations.

Taking into account the analyzed scientific points of view, the author has offered the classification of crimes related to proxy battle in accordance with criminal criteria, according to the purpose of committing the crime, as well as according to certain elements of criminalistics characteristic of the researched category of crimes, such as: crime's modus operandi (the most important), situation, tools, means, crime scene, its consequences, direct object of criminal assault, conditions of its protection against assault, offender's personality and the way of his life before and after the commission of the crime (including the presence or absence of criminal experience), the victim's personality and characterizing him information, the ways of hiding the traces of the crime and the perpetrator.

It has been concluded that suggested grounds for criminalistics classification of crimes related to proxy battle are not exhaustive, and this necessitates further research in this area in order of further improvement of investigation method of the specified category of crimes.

Key words: *criminalistics classification, crimes related to proxy battle, raidership.*